

УДК 37.014.22:371.

DOI: https://doi.org/10.59694/ped_sciences.2025.16.123-127

МАЛИК Юліана Ігорівна –

кандидат педагогічних наук, доцент,
виконувач обов'язків завідувача кафедри
ділової іноземної мови та міжнародної комунікації
Національного університету харчових технологій
ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-3295-5771>
e-mail: mui_27@ukr.net

НИКИТЕНКО Ольга Василівна –

старший викладач кафедри ділової іноземної мови
та міжнародної комунікації
Національного університету харчових технологій
ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-7305-7812>
e-mail: nikitolya@i.ua

КОВАЛЬОВА Олена Борисівна –

викладач кафедри англійської мови гуманітарного спрямування № 3
Національного технічного університету України
імені Ігоря Сікорського «КПІ»
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-1414-776X>
e-mail: moca4ino@ukr.net

КОНЦЕПЦІЯ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ ТА КОМУНІКАТИВНИЙ ПІДХІД: ОСОБЛИВОСТІ ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ У ВИКЛАДАННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ СТУДЕНТАМ НЕФІЛОЛОГІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ У ЗВО

МАЛИК Юліана Ігорівна, НИКИТЕНКО Ольга Василівна, КОВАЛЬОВА Олена Борисівна.
КОНЦЕПЦІЯ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ ТА КОМУНІКАТИВНИЙ ПІДХІД: ОСОБЛИВОСТІ
ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ У ВИКЛАДАННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ СТУДЕНТАМ НЕФІЛОЛОГІЧНИХ
СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ У ЗВО

Сучасна позиція нашої держави викликає увагу до змішаного навчання у зв'язку з воєнною ситуацією. У дослідженні виокремлено основні форми викладу навчального матеріалу у навчальному середовищі для вивчення іноземної мови студентами нефілологічних спеціальностей у ЗВО. Засобами досягнення навчальних цілей за методикою змішаного навчання є два типи навчальних платформ, що описані у статті. В основі комунікативного підходу лежить мовленнєва компетенція як мета викладання мови і методи викладання іноземної мови студентам нефілологічних спеціальностей у ЗВО, як засіб досягнення даної мети.

Ключові слова: змішане навчання, комунікативний підхід, викладання іноземної мови, студенти нефілологічних спеціальностей, ЗВО.

MALYK Yuliana Igorivna, NIKYTENKO Olga Vasylivna, KOVALIOVA Olena Borisivna. THE
CONCEPT OF BLENDED LEARNING AND COMMUNICATIVE APPROACH: IMPLEMENTATION
FEATURES IN TEACHING A FOREIGN LANGUAGE TO STUDENTS OF NON-PHILOLOGY SPECIALTIES
IN HIGHER EDUCATIONAL UNIVERSITIES

The current position of our state draws attention to blended learning in connection with the military situation, proves the significant expansion of international cooperation, the enrichment of international relations with countries of near and far abroad, the participation of Ukrainians in many international programs and projects, and the motivation of all countries of the world to support Ukraine's peace initiatives. All this confirms the importance of a foreign language, causes an increase in interest in its study, notes the need to master foreign languages for the purpose of business communication, and also emphasizes the importance of mastering a foreign language at all levels, starting from secondary education institutions.

The mechanism for implementing the concept of blended learning as a process involves the creation of a comfortable educational information environment, a communication system that presents all the necessary educational information. For use in a modern educational environment,

three main components of the blended learning model have been identified: face-to-face learning; self-study learning; online collaborative learning.

The means of achieving educational goals using the blended learning method are two types of educational platforms, which are described in the article.

The main forms of presenting educational material in the educational environment for studying a foreign language by students of non-philological specialties in higher education institutions are identified.

The communicative approach is based on speech competence as the goal of language teaching and methods of teaching a foreign language to students of non-philological specialties in higher education institutions as a means of achieving this goal. The principles on which the communicative approach is based are revealed.

The main advantages of blended learning for students of non-philological specialties in higher education institutions are described.

Keywords: *blended learning, communicative approach, foreign language teaching, students of non-philological specialties, higher education institutions.*

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Виклики сьогодення в світі та Україні під час воєнних бойових дій, значний розвиток волонтерського руху, гуманітарні місії інших країн свідчать про те, що іноземна мова стає одним з головних інструментів не тільки у співпраці представників різних країн в різних сферах нашого життя, але й інструментом людського взаєморозуміння та єднання. Сучасна позиція нашої держави у зв'язку з воєнною ситуацією викликає увагу до змішаного навчання, доводить значне поширення міжнародної співпраці, збагачення міжнародних зв'язків з країнами ближнього та дальнього зарубіжжя, участі українців у багатьох міжнародних програмах і проектах та мотивації всіх країн світу підтримувати мирні ініціативи України. Усе це підтверджує вагомість іноземної мови, зумовлює підвищення інтересу до її вивчення, зазначає необхідність володіння іноземною мовою як мовою міжнародного ділового спілкування, а також підкреслює важливість володіння іноземною мовою на всіх рівнях, починаючи з закладів загальної середньої освіти. У світлі сказаного, комунікативний підхід та іншомовна освіта України потребує модернізації та інноваційних змін, удосконалення змісту, перш за все, шкільної освіти, покликаної вирішувати завдання, які відповідають світовим тенденціям: науковості, гуманізації і гуманітаризації, демократизації, інтегративності, полікультурності, інформаційності та медіа грамотності тощо.

Концепція змішаного навчання та комунікативний підхід до навчання особливо важливі в умовах теперішнього часу, коли українські учні під час війни навчаються в Україні чи виїхали за кордон і навчаються в школах різних країн та мають можливість не тільки порівняти процес навчання іноземним мовам в Україні і за кордоном і його результативність, випробувати на собі важливість самостійного оволодіння іноземною

мовою в реальних умовах. Це підтверджує тезу про те, що іноземна мова в Україні має стати дисципліною підвищеної соціальної та професійної значущості, що вимагає пошуку цікавих та ефективних інновацій, пов'язаних не лише з викладанням, але й розкриттям професійних якостей спеціалістів, які володіють іноземною мовою та можуть навчати інших [1].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сучасними науковцями в Україні широко обговорюються питання змішаного навчання, комунікативний підхід, особливості імплементації у викладанні іноземної мови студентам нефілологічних спеціальностей у ЗВО (К. Бугайчук, О. Дубасенюк, М. Кадемья, С. Ніколаєва, К. Осадча, В. Редько, Л. Калініна О. Спірін, Ю. Триус Г. Чередніченко) та ін.

Мета статті – з'ясувати роль концепції змішаного навчання та комунікативного підходу, особливості імплементації у викладанні іноземної мови студентам нефілологічних спеціальностей у ЗВО.

Виклад основного матеріалу дослідження. Рада Європи визначає п'ять груп ключових компетентностей як основні критерії якості освіти будь-якої людини незалежно від її професійної діяльності і незалежно від того, якими якостями повинен володіти вчитель іноземної мови: політичні, соціальні, компетентності життя людини в полікультурному, інформаційному суспільстві, компетентності володіння усним і писемним спілкуванням декількома мовами, навчання впродовж життя [6].

Відмінною рисою професійно-компетентних фахівців нефілологічних спеціальностей у XXI столітті є їх здатність постійно змінюватись відповідно до змін і нових викликів життя. Так, пандемія COVID-19 та воєнний стан показали неможливість навчати виключно традиційними методами. Поява методів on-line навчання продиктувала необ-

хідність оволодіння інформаційною компетентністю, опанування технологіями змішаного та гібридного навчання, використання веб-сайтів та онлайн програм для створення дидактичних матеріалів тощо [1]. Інформаційні технології за останні кілька років суттєво змінили освіту студентів нефілологічних спеціальностей в провідних країнах світу. Практично неможливо уявити навчальний процес без соціальних сервісів (веб 2.0). З'явилися нові педагогічні підходи (наприклад, коннективізму), масові відкриті дистанційні курси, в яких навчаються безкоштовно сотні тисяч слухачів. І в той же час, до цих пір серед сучасних підходів до навчання провідне місце займає комбіноване або змішане навчання (blended learning), перші згадки про яке за кордоном відносяться до 1995 року.

Механізм реалізації концепції змішаного навчання як процесу передбачає створення комфортного освітнього інформаційного середовища, системи комунікацій, що представляють всю необхідну навчальну інформацію. У розглянутому контексті інформаційне середовище сучасного закладу вищої освіти – це поєднання традиційних та інноваційних (електронних) форм навчання з постійним нарощуванням інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) та електронних ресурсів, а також безперервним вдосконаленням методів навчання, професійних знань самих викладачів.

Для використання в сучасному освітньому середовищі виділено три основних компоненти моделі змішаного навчання: очне навчання (face-to-face); самостійне навчання (self-study learning); онлайн навчання (online collaborative learning). Якщо підсумувати все вищесказане, можемо визначити змішане навчання як систему навчання/викладання, яка поєднує в собі найбільш ефективні аспекти та переваги викладання в аудиторії та інтерактивного або дистанційного навчання студентів нефілологічних спеціальностей у ЗВО і є системою, що складається з рівних частин, які функціонують у постійному взаємозв'язку один з одним, утворюючи певне ціле. Тобто, це система, в якій складові її компоненти гармонійно взаємодіють, за умови, що всі ці компоненти грамотно методично організовані [5]. За визначенням консорціуму Слоан (The Sloan Consortium), навчання вважається комбінованим (змішаним), якщо дистанційне навчання становить від 20% до 80%. Комбінація традиційного та дистанційного навчання дозволяє викладачеві використовувати сильні сторони кожного навчального середовища для досягнення навчальної мети при навчанні студентів нефіло-

логічних спеціальностей у ЗВО. Кінцева мета комбінованого навчання підвищення ефективності навчання з використанням систематичної оцінки взаємопов'язаних змінних та інтеграції засобів навчання. Комбінування навчання сприяє оптимізації ресурсів і часу, навчання стає більш відкритим, студенти мають можливості вчитися керувати своїм навчанням і відчують різні типи мотивації і, як правило, готові до успішного завершення курсу.

Методику змішаного навчання також можна віднести до методик навчання іноземних мов професійного спрямування, що опираються на комунікативний підхід. Методика вдало поєднує процес безпосереднього особистого спілкування у системах «викладач-студент» із взаємодією онлайн завдяки системам комп'ютерного навчання мов, які допомагають створити віртуальне навчальне середовище при навчанні студентів нефілологічних спеціальностей у ЗВО.

Засобами досягнення навчальних цілей за методикою змішаного навчання є два типи навчальних платформ:

- зовнішні платформи, змістове наповнення яких індивідуально розробляє навчальна інституція, з урахуванням з мети навчання та аналізу потреб студентів (наприклад, Moodle, Web Course Tools);
- внутрішні платформи, що відображають зміст уже розроблених навчальних курсів (наприклад, Mackmillan English Campus, CALL) [2].

Навчальне середовище для вивчення іноземної мови студентами нефілологічних спеціальностей у ЗВО створюється викладачем і може мати такі форми викладу навчального матеріалу:

- Лекційні заняття. Навчальний матеріал оформлений як матеріал онлайн курсу може бути легко використаний і доступний кожному студенту для самостійного освоєння в зручний для нього час.
- Семінарські заняття (face-to-face sessions). На семінарських заняттях за допомогою відео-конференцій проходить обговорення найбільш цікавих і важливих тем курсу, а також відпрацювання практичних навичок.
- Онлайн спілкування передбачає використання різних інструментів – чат, форум, e-mail – які дають студентам можливості спілкуватися і працювати разом. З'являється можливість задавати питання викладачеві в будь-який час і в найкоротші терміни отримати відповідь.
- Індивідуальні та групові онлайн проекти. Такі проекти розвивають навички роботи в Інтернеті, аналізу інформації з різних джерел, а також навички працювати

разом з групою, правильно розподіляти обов'язки і відповідальність за виконання роботи. За допомогою таких завдань студент може отримати навички, необхідні для своєї майбутньої професійної діяльності.

– Віртуальна класна кімната. Цей інструмент дозволяє студентам спілкуватися з викладачем за допомогою різних Інтернет комунікацій. З появою можливості спілкуватися з викладачем не тільки у фізичному класі і в кабінеті професора, але через нові комунікаційні засоби. Це дозволяє студентам отримати певну частку свободи в процесі навчання.

– Аудіо та відео лекції, анімації та симуляції. Ці елементи роблять процес навчання простішим і більш насиченим. Основна перевага такого підходу – гнучкість. При змішаному навчанні очних занять в аудиторії стає менше – частина занять переноситься в режим онлайн. Більше того, частину матеріалу курсу студенти повинні будуть вивчити самостійно. Онлайн заняття можуть проходити у форумі, чаті або у віртуальній класній кімнаті. Так само можливе спілкування з викладачем та іншими студентами по електронній [5].

– Використання QR-кодів у процесі вивчення іноземної мови для перегляду відео, аудіо інформації, проходження тестувань. Можна закодувати посилання на YouTube, Vimeo або інших відеохостингах з навчальними роликами. Онлайн-тестування можна створити за допомогою Google Forms, Kahoot або Quizizz. QR-коди роблять процес навчання більш інтерактивним, перетворюючи статичні матеріали на динамічні та захоплюючі, що підвищує залученість здобувачів до освітнього процесу. QR-коди дають можливість використовувати широкий спектр автентичних матеріалів, таких як відео, аудіо, веб-сайти, словники та інтерактивні вправи, чим розширюються можливості для вивчення мови [3].

Комунікативний підхід у викладанні іноземних мов є одним із головних елементів побудови занять при навчанні студентів нефілологічних спеціальностей у ЗВО.

В основі комунікативного підходу лежить мовленнєва компетенція: як мета викладання мови і методи викладання іноземної мови студентам нефілологічних спеціальностей у ЗВО, як засіб досягнення даної мети. Комунікативний підхід еволюціонував з розвитком розуміння процесу викладання іноземної мови. На сьогодні немає чітко визначених практик, які є складовими даного підходу. Натомість, є ряд узгоджених принципів, на яких базується комунікативний підхід і які можуть бути по-різному засто-

совані залежно від віку тих, хто навчається, контексту викладання, цілей навчання тощо.

У викладанні іноземної мови професійного спрямування комунікативний підхід розширює можливості викладача формувати у студентів професійно-орієнтовані лінгвосоціокультурні, мовні, навчально-стратегічні та прагматичні компетентності.

Викладання іноземних мов в рамках комунікативного підходу містить елементи навчання мови, загальної та іншомовної культури, зміст спілкування в різних напрямках знань та відображає готовність особистості до комунікації. Оволодіння мовною специфікою, національними комунікативними правилами, такими особистісними якостями, як толерантність, відкритість, позитивність входять в структуру комунікативного підходу студентів нефілологічних спеціальностей у ЗВО [4].

Основними перевагами змішаного навчання студентів нефілологічних спеціальностей у ЗВО є:

- Індивідуалізація навчання. Здобувачі мають можливість працювати з матеріалами у власному темпі, використовуючи онлайн ресурси для підтримки свого навчання.

- Більша доступність. Змішане навчання дозволяє мати доступ до матеріалів навчання у будь-який час та з будь-якого місця, що особливо важливо для здобувачів зі змінним графіком або з віддалених регіонів.

- Розвиток навичок цифрової грамотності. Використання онлайн-ресурсів допомагає здобувачам розвивати навички роботи з інформаційними технологіями та інтернетом.

- Більше можливостей для взаємодії. Змішане навчання дозволяє використовувати різноманітні методи навчання, такі як відеозаняття, інтерактивні завдання та обговорення в онлайн-форматі, що сприяє активнішій участі здобувачів у освітньому процесі.

- Ефективність вивчення матеріалу. Комбінація традиційного та онлайн-навчання може покращити ефективність вивчення, оскільки здобувачі мають можливість закріплювати матеріал вдома, задавати додаткові питання викладачеві та отримувати зворотний зв'язок через онлайн-платформи [3].

Висновки перспективи подальших розвідок напрямку. Сучасна позиція нашої держави викликає увагу до змішаного навчання у зв'язку з воєнною ситуацією. У дослідженні виокремлено основні форми викладу навчального матеріалу у навчальному середовищі для вивчення іноземної мови студентами нефілологічних спеціальностей у ЗВО. Засобами досягнення навчальних цілей за методикою змішаного навчання є два типи навчальних платформ, що описані у статті. В основі комунікатив-

ного підходу лежить мовленнєва компетенція як мета викладання мови і методи викладання іноземної мови студентам нефілологічних спеціальностей у ЗВО, як засіб досягнення даної мети. Розкрито принципи, на яких базується комунікативний підхід. Описано основні переваги змішаного навчання студентів нефілологічних спеціальностей у ЗВО.

У подальших дослідженнях необхідно приділити увагу психологічному підходу в роботі зі студентами нефілологічних спеціальностей у ЗВО.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Калінін В., Калініна Л. Особливості навчання іноземної мови учнів 7–9 класів в контексті спеціальних компетентностей вчителя. Актуальні питання гуманітарних наук. 86, Том 2, 2025. С. 271–277.
2. Микитенко Н. О. Ефективні методики формування іншомовної професійної компетентності майбутніх фахівців природничих спеціальностей. Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія :Педагогіка. 2011. (2). С. 157–166.
3. Миронова Л., Кириллова М., Степаненко О. Змішане навчання: інноваційний підхід до викладання іноземної мови в умовах сьогодення. Наукові праці Міжрегіональної академії управління персоналом. Педагогічні науки. 1 (60), 2024. С. 46–51.
4. Павлович А. В., Америкізе О. С. Особливості педагогічної діяльності викладача іноземної мови в рамках особистісно-орієнтованого навчання Advanced Education. (2). 2014. С. 81–89. URL: <https://ae.fl.kpi.ua/article/view/39782/35885>
5. Чередніченко Г. А., Л. Ю. Шапран. Модель змішаного навчання і її використання у викладанні іноземних мов. Третя міжнародна науково-практична конференція «Moodle Moot Ukraine», Київ, 2015. URL: <http://2015.moodlemoot.in.ua/course/view.php?id=83>
6. Council of Europe Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment. Companion volume, Council of Europe Publishing Strasbourg. 2020. URL: <https://rm.coe.int/common-european-framework-of-reference-for-languages-learning-teaching/16809ea0d4>

REFERENCES

1. Kalinin, V., Kalinina, L. (2025). *Osoblyvosti navchannya inozemnoyi movy uchniv 7–9 klasiv v konteksti spetsial'nykh kompetentnostey vchytelya*. [Peculiarities of teaching a foreign language to students in grades 7–9 in the context of the teacher's special competencies]. Kyiv.
2. Mykytenko, N. O. (2011). *Efektivni metodyky formuvannya inshomovnoyi profesiynoyi kompetentnosti maybutnikh fakhivtsiv pryrodnychikh spetsial'nostey*. [Effective methods for forming foreign language professional competence of future specialists in natural sciences]. Ternopil.
3. Myronova, L., Kyryllova, M., Stepanenko, O. (2024). *Zmishane navchannya: innovatsiynyy*

pidkhid do vykladannya inozemnoyi movy v umovakh s'ohodennya. [Blended learning: an innovative approach to teaching a foreign language in today's conditions]. Kyiv.

4. Pavlovych, A. V., Ameridze, O. S. (2014). *Osoblyvosti pedahohichnoyi diyal'nosti vykladacha inozemnoyi movy v ramkakh osobystisno-oriyentovanoho navchannya*. [Peculiarities of pedagogical activity of a foreign language teacher within the framework of personality-oriented learning Advanced Education]. Kyiv.
5. Cherednichenko, H. A., L. YU. (2015). *Shapran. Model' zmishanoho navchannya i yiyi vykorystannya u vykladanni inozemnykh mov*. [Blended learning model and its use in teaching foreign languages]. Kyiv.
6. *Zahal'noyevropeys'ki rekomendatsiyi z movnoyi osvity Rady Yevropy: navchannya, vykladannya, otsinyuvannya*. (2020). [Council of Europe Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment].

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

МАЛИК Юліана Ігорівна – кандидат педагогічних наук, доцент, виконувач обов'язків завідувача кафедри ділової іноземної мови та міжнародної комунікації Національного університету харчових технологій.

Наукові інтереси: професійна підготовка майбутніх фахівців.

НИКИТЕНКО Ольга Василівна – старший викладач кафедри ділової іноземної мови та міжнародної комунікації Національного університету харчових технологій.

Наукові інтереси: професійна підготовка майбутніх фахівців.

КОВАЛЬОВА Олена Борисівна – викладач кафедри англійської мови гуманітарного спрямування №3 Національного технічного університету України імені Ігоря Сікорського «КПІ».

Наукові інтереси: професійна підготовка майбутніх фахівців.

INFORMATION ABOUT THE AUTHORS

MALYK Yuliana Ihorivna – Candidate of Pedagogical Sciences (Ph. D). Master of Public administration Acting head, Associate Professor of the Department of Business Foreign Languages and International Communication National University of Food Technologies.

Circle of scientific interests: professional training of future specialists.

NYKYTENKO Olha Vasylivna – senior teacher of the Department of Foreign Languages for Business and International Communication, National University of Food Technologies.

Circle of scientific interests: professional training of future specialists.

KOVALOVA Olena Borysivna – teacher of the department of the English language for humanities №3. National technical university of Ukraine named by I. Sikorsky «KPI».

Circle of scientific interests: professional training of future specialists.

Стаття надійшла до редакції 15.08.2025 р.